

KUNIGAIKŠČIŲ RADVILŲ
MAUZOLIEJAUS
INVENTORIZACIJA

1999 M. LIEPOS MĖN. 25 – 27 D.D.
DIEVO KŪNO BAŽNYČIA
NESVYŽIUS
BALTARUSIJA

TURINYS

Trumpos istorinės žinios apie Radvilų mauzoliejų.....	_____ psl.
Kunigaikščių Radvilų mauzoliejaus apžiūra.....	_____ psl.
Karstų ir sarkofagų sąrašas. Aprašymas ir būklės įvertinimas.....	_____ psl.
Išvados.....	_____ psl.
Nuotraukų sąrašas.....	_____ psl.
Karstų ir sarkofagų išdėstymo schema...	_____ psl.

Trumpos istorinės žinios apie Radvilų mauzoliejų

Mauzoliejus yra Nesvyžiaus parapijinės bažnyčios rūsiuose.

Mauzoliejus buvo įkurtas Mikalojaus VIII Kristupo Našlaitėlio Radvilos (1549-1616).

Mykolo V Kazimiero Žuvelės Radvilos (1702-1762) laikais taip vadinamas giminės kapas buvo pertvarkytas: sienose, priešais karstą, buvo įmūrytos memorialinės lentos, įrengtas altorius.

Ryškūs mauzoliejaus patvarkymo darbai buvo atlikti 1905 m., kuomet sunykę, aptriušę karstai ir sarkofagai buvo sudėti į medinius, karsto formos futliarus; skersai ir išilgai apsukti viela ir užplombuoti. Ant medinių lentelių buvo perrašoma vardas, pavardė, gimimo-mirimo metai ir kita svarbi informacija lenkų kalba. Lentelės buvo pritvirtintos prie karsto.

1953 m. mauzoliejų apžiūrėjo iš Leningrado (dabar Peterburgas) atvykusi prof. V.F.Červiakovo vadovaujama komisija, kuri domėjosi palaikų balzamavimo metodu, atidarinėjo karstus.

Apžiūros metu atkreipėme dėmesį į šias detales, kurios patvirtino literatūroje publikuojamą mauzoliejaus istoriją.

Kunigaikščių Radvilų mauzoliejus a p ž i ū r a

Bažnyčios šoninių navų grindyse yra išlikę liukai, uždengti akmeninėmis stačiakampėmis plokštėmis su rankenomis - geležiniais žiedais. Plokštėse buvo įskalti tekstai, šiuo metu išdilę, nebeišskaitomi (nuotr. Nr. 1). Tai buvę senieji įėjimai į rūsius. 1749 metais, vykdant mauzoliejus pertvarkymo darbus, pietryčių pusėje, prie kairiosios bažnyčios sienos buvo įrengtas naujas įėjimas į mauzoliejų. Įėjimą ženkliną virš jo sienoje esantys reljefiniai mirties simboliai: dalgis, kaukolės, smėlio laikrodis, kastuvas (nuotr. Nr. 2). Juo ir šiandien naudojamas. Į mauzoliejų iš bažnyčios patenkama nusileidus laiptais.

Pirmoje mauzoliejus salėje, prie laiptinės įrengtas altorius (nuotr. Nr. 3). Šalia laiptinės - sienoje įmūryta 1749 metų juodo akmens lenta su užrašu bylojančiu apie mauzoliejų pašventinimą (nuotr. Nr. 4). Lentos plokštumoje išlikęs apvalus įdubimas, čia kažkada buvo Radvilų antspaudas. Tų pačių metų ir tokios pat kompozicijos lenta, tik mažesnė, yra įmūryta salės galinėje sienoje. Joje skelbiama jog 1749 m. mauzoliejus sutvarkymą savo protėviams skiria Mykolas V Kazimieras Radvila ir jo žmona Uršulė Pranciška Vyšnioveckė-Radvilienė (nuotr. Nr. 47).

1749 metų mauzoliejus pašventinimo lentos apačioje, prie laiptų, atremta į sieną kita - granitinė lenta, panašaus turinio tik vėlyvesnė, liudijanti apie Jurgio Radvilos ir žmonos Marijos iš Branickių, 1905 metų mauzoliejus tvarkymo darbus, pakartotiną koplyčios įšventinimą (nuotr. Nr. 5).

Iš pirmos salės galima patekti į kitas penkias, įvairaus dydžio skliautuotas kriptas (žiūrėti schemą, psl. ...). Visos patalpos perpildytos sarkofagais ir karstais. Rūsių grindys - lietas cementas, tik pagrindinės kriptos takas ir patalpa su altoriumi (nuotr. Nr. 6) išgrįsti plytelėmis. Didžiojoje salėje, kai kur po grindiniu, yra tuštumos. Manoma, jog tai atskiros palaidojimo kriptos įrengtos po mauzoliejumi. Įėjimus į kriptas nuo pagrindinės salės skiria iš geležies nukalti vartai. Ant sienų Radvilų herbo formos kalti deglių laikikliai (nuotr. Nr. 7). Pagrindinės mauzoliejus kriptos sienose ir kolonose yra įmūryta daug memorialinių lentų, kuriose įamžinti mauzoliejų palaidoti asmenys. Jose pateikta informacija apie čia besiilsinčius lotynų kalba. Memorialinės lentos pagamintos iš stiuko, aprėmintos tapytomis kunigaikščių karūnomis ir mantijomis (nuotr. Nr. 8,9). Visos vieno stiliaus ir įrengtos Mykolo V Kazimiero Žuvelės mauzoliejus pertvarkymo metu. Kelios lentos, bet jau kiek kitokios įrengtos vėliau.

Keletas tokių lentų yra šoninėje ir galinėje kriptoje (žiūrėti schemą) po kairiąja bažnyčios koplyčia. Pagrindinės kriptos gale viena lenta išplėsta, likusi tik jos niša sienoje. Naujojoje kriptoje po centriniu altoriumi - grindyse įcementuota (įmūryta) buvusios akmeninės lentos dalis (nuotr. Nr. 10).

1905 m. užplombuotų daugelio karstų vielos yra perkirstos.

Medinės informacinės lentelės, pagamintos 1905 m. yra pritvirtintos ant karsto viršaus, kojų gale ir užplombuotas. Tačiau jas ir šiandien galima nesunkiai išimti. Tai galėjo būti padaryta XX a. bėgyje, todėl pagal jas gauta informacija nėra visiškai patikima.

Apžiūros metu mauzoliejuje buvo suskaičiuoti 72 karstai ir sarkofagai (tame skaičiuje ir indas vidaus organams). Toliau pateikiame detalų jų aprašymą.

PASTABA. Mauzoliejaus apžiūros metu dėl laiko stokos nebuvo detaliau apžiūrėtos į sienas įmūrytos memorialinės lentelės.

Iki 1749 m., atrodo, memorialinių lentelių buvo įrengta daugiau, negu dabar yra karstų. Skliautų kolonų sienose yra iškilusios viena virš kitos įmūrytos lentelės. Nustačius, kad kai kurios jų skirtos mirusiems mažamečiams vaikams, vaikiškų karstų tose vietose pasigedome. Veikiausiai jie buvo sunaikinti, nes yra žinoma, kad mauzoliejuje karstų ir sarkofagų skaičius buvo didesnis.

1999

Nesvyžius

Baltarusijos Respublika

Karstų ir sarkofagų sąrašas. Aprašymas ir būklės įvertinimas

1. Medinis karstas, pagamintas iš juodai patamsintų lentų. Ilgis 224 cm, plotis 85 cm, aukštis 65 cm*.

Pagamintas 1905 m., žiūrėti foto Nr. 11.

Jame palaidoti **MIKALOJAUS VIII KRISTUPO RADVILOS NAŠLAITĖLIO (1549-1616)**, Vilniaus vaivados (1604-1616) palaikai. Bažnyčioje yra išlikęs antkapinis paminklas Mikalojui VIII Kristupui su bareljefu ir epitafija, kurią jis pats sau pasirašė, žiūrėti foto Nr. 12.

2. Alavinis sarkofagas, šešiabriaunis. Briaunos puoštos ištisinio ornamento apvadais. Sarkofagas stovi ant šešių alavinių kojų - rutulių. Jo ilgis 229 cm, plotis 97 cm, aukštis 95 cm, žiūrėti foto Nr. 14.

Galvūgalio (dangčio ir lovio) plokštumos pakeistos medinėmis, matyt erodavus alavui. Visas sarkofago paviršius yra pasidengęs įvairios kilmės teršalais, o tai spartina alavo erozijos procesą.

Jame patalpinti **ELŽBIETOS EUFEMIJOS VIŠNIOVECKOS RADVILIENĖS (1569-1594)**, Mikalojaus VIII Kristupo Našlaitėlio žmonos palaikai. Bažnyčioje išlikęs apgadintas paminklas su atminimo lenta, pritaikytas altoriui, žiūrėti foto Nr. 15^A.

3. Medinis karstas, pagamintas iš juodai patamsintų lentų. Ilgis 226 cm, plotis 95 cm, aukštis 77 cm.

Pagamintas 1905 m., žiūrėti foto Nr. 16.

Jame patalpinti **KRISTUPO III MIKALOJAUS RADVILOS (1590-1607)**, Mikalojaus VIII Kristupo Našlaitėlio sūnaus palaikai. Bažnyčioje yra išlikęs antkapinis paminklas su ^{be}reljefu ir epitafija, kurią parašė jo tėvas, žiūrėti foto Nr. 17.

4. Alavinis sarkofagas, analogiškas Nr.2, skiriasi tik dydžiu - ilgis 188 cm, plotis 71 cm, aukštis 72 cm. Dangčio viršutinėje dalyje išlikęs išgraviruotas 95x15 cm dydžio kryžius, žiūrėti foto Nr. 19.

Galvūgalio plokštumos pakeistos medinėmis lentelėmis. Sarkofago paviršius purvinas, yra alavo erozijos židinių.

* Matuota ilgiausioje, plačiausioje ir aukščiausioje vietose

5. Varinis sarkofagas, ilgis 193 cm, plotis 71 cm, aukštis 77 cm. Briaunos gausiai dekoruotos reljefiniais apvadais. Sarkofagas turi šešias lietas bronzines rankenas. Stovi ant šešių kalinėtų kojų. Sarkofago lovys auksuotas, gausiai puoštas plastiškomis angelų figūromis, kunigaikščių karūnomis bei augalinio motyvo piešiniais, sukuriančiais amžinos ramybės ir palaimos atmosferą. Auksuotame paviršiuje piešinys atliktas juodais dažais, žr. foto Nr. 20; 21; 22; 23.

Sarkofagas deformuotas, purvinas. Kojų dekoras atsiskyręs nuo konstruktyvo. Aukso danga nyksta.

Pagal medinę lentelę, pritvirtintą 1905 m. ant sarkofago, jame ilsisi **ALBERTO III VLADISLOVO RADVILOS (1589 - 1636)**, Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės stalininko, Mikalojaus VIII Kristupo Našlaitėlio sūnaus palaikai. Tačiau tai kelia pagrįstas abejones: savo dydžiu ir forma sarkofagas primena moterišką arba vaikišką.

Tai aukščiausios klasės metalo meistrų ir tapytojų sintezės renesanso epochoje pavyzdys. Tobulu meniniu skoniu ir reta sarkofagų puošybos technika yra išskirtinis objektas.

6. Medinis karstas, iš juodai patamsintų lentų. Ilgis 215 cm, plotis 95 cm, aukštis 62 cm.

Autentiškas, briaunų pakraščiuose išlikusios vinys, kurios buvo sukaltos aptraukiant karstą audeklu.

Žiūrėti foto Nr. 25.

Spėjama, šiame karste ilsisi Mikalojaus VIII Kristupo Našlaitėlio dvariškio, **ANDRIAUS SKARULSKIO**, lydėjusio jį kelionėje į Jeruzalę, palaikai.

PASTABA. Lietuvis bajoras Andrius Skarulskis buvo artimai susijęs su Radvilų gimine, lydėdamas Mikalojų VIII Kristupą į Jeruzalę užrašinėjo savo pastebėjimus, kuriais pasinaudojo M.K.Radvila Našlaitėlis, rašydamas savo knygą "Kelionė į Jeruzalę".

7. Medinis karstas iš juodai patamsintų lentų. Ilgis 217 cm, plotis 83 cm, aukštis 53 cm.

Žiūrėti foto Nr. 26.

Pagamintas 1905 m.

Jame patalpinti **MYKOLO I KAZIMIERO RADVILOS (1625-1680)**, Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės lauko etmono (1668-1680) palaikai.

8; 9; 10. Mediniai karstai iš juodai patamsintų lentų.

Pagaminti 1905 m., žiūrėti foto Nr. 27.

Duomenų apie tai, kieno palaikai yra karstuose, nėra.

8

11. Varinis sarkofagas, įmantrios formos, stovi ant šešių lietu žalvario kojų, imituojančių paukščio nagus, yra keturios žalvarinės rankenos. Jo ilgis 240 cm, plotis 92,5 cm, aukštis 83 cm. Sarkofago šonai ir galai dekoruoti skardoje kaltais herbais, monogramomis. Yra išlikę puošimo detalių, auksavimo bei sidabravimo žymių.

Sarkofagas labai purvinas ir turi daug defektų, o kojos ir rankenos nulūžusios. Žiūrėti foto Nr. 28, 29, 30, 31, 32.

Šiame karste ilsisi **MYKOLAS V KAZIMIERAS RADVILA ŽUVELĖ (1702-1762)**, Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės Didžiojo Etmono ir Vilniaus vaivada (nuo 1744).

12. Medinis karstas, analogiškas Nr. 8-10 karstams, žiūrėti foto Nr. 30.

Jame patalpinti **MIKALOJAUS JUOZAPO RADVILOS (1736-1813)**, Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės Minsko (nuo 1771 m.) ir Trakų (nuo 1786 m.) vaivados palaikai.

13. Varinis sarkofagas, nudažytas raudonais dažais. Ilgis 180 cm, plotis 70 cm, aukštis 55 cm. Sarkofago briaunos dekoruotos geltonos spalvos dažais, ant dangčio geltonais dažais nupieštas didelis kryžius, o dangčio galvūgalio plokštumose tais pačiais geltonais dažais įrašyta Jėzaus Kristaus monograma, žemiau lovio plokštumoje užrašyta pavardė. Žiūrėti foto Nr. 34, 35.

Išlikusios keturių rankenų žymės, pačių rankenų nebėra. Sarkofago kampuose dažai nutrupėję, visas jo paviršius apsinešęs dulkėmis.

Sarkofage ilsisi grafaitės **PRANCIŠKOS BUTLER RADVILIENĖS (? - 1827)** palaikai.

14. Varinis sarkofagas, forma labai panašus į Nr. 11. Nežymiai skiriasi dydžiu (ilgis 237 cm, plotis 89 cm, aukštis 102 cm) ir skardoje kalinėtos heraldikos detalėmis bei monograma. Lovio dešinėje kalinėtas Radvilų herbas, o kairėje - Vytis (ant minėto Nr. 11 sarkofago herbai neišliko). Ant šio sarkofago dangčio viršaus išlikusi kalinėta, ovalo formos, dekoruota epitafinė plokštė. Išlikusios analogiškos šešios kojos ir keturios rankenos, detalės auksuotos ir sidabruotos. Tarp kalinėtų detalių yra neaiškūs užrašai: ar meistro signatūros, ar prieš tai buvusio gaminio, o po to perkalto žymės.

Sarkofagas purvinas, deformuotas, epitafinė plokštė atlūžusi, buvo nunešta prie kito karsto. Žiūrėti foto Nr. 37, 38, 39, 40, 41.

Šiame sarkofage ilsisi **MIKALOJAUS XVI KRISTUPO RADVILA (1695-1715)**, Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės pastalininkas, Mykolo V Kazimiero brolis. Įdomu, kad dažnai šaltiniai nurodo jį esant palaidotą Bialoje, reformatų bažnyčioje. Pasirodo vėliau, giminių valia, jo palaikai buvo perkelti į Nesvyžių.

15. Varinis sarkofagas, beveik analogiškas aprašytiems Nr. 11, 14. Ilgis 240 cm, plotis 90 cm, aukštis 106 cm. Be to, skiriasi monograma ir šiek tiek herbai. Galvūgalyje yra kartušas su užrašu: "DENATUS DIE 17 MAY ANNO MD CCLX" - tai reiškia "MIRTIES DIENA 17 gegužės 1760". Žiūrėti foto Nr. 42, 43.

Labai purvinas, aptaškytas kalkėmis (matyt patalpų remonto metu), dulkėtas. Purvo sluoksnis neleidžia spręsti apie sarkofago padengimą tauriaisiais metalais. Trūksta kojų bei dekorų detalių.

Sarkofage patalpinti **JERONIMO FLORIJONO RADVILOS (1715-1760)**, Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės vėliavininko nuo 1750 m., Mykolo V Kazimiero Žuvelės ir Mikalojaus XVI Kristupo brolio palaikai.

Trijų brolių sarkofagai Nr. 11, 14 ir 15 labai panašūs, skiriasi tik puošybos detalės. Gausiai baroko stiliuje išgražinti sarkofagai, matyt, turėjo demonstruoti išskirtinę brolių padėtį visuomenėje.

16. Vaikiškas medinis karstelis, 75 cm ilgio, 53 cm pločio ir 68 cm aukščio. Stovi ant keturių medinių tekintų rutuliukų - kojų. Dangčio viršutinės plokštumos centre - dekoratyvinė rankena, žr. foto Nr. 44.

Užrašų ar duomenų apie tai, kieno palaikai yra karstelyje, nėra.

17. Varinis sarkofagas, banguotų formų, puoštas auksuotais apvadais ir kartušais su herbais kalinėtais skardoje, stovi ant šešių kojų - paukščio nagų. Žiūrėti foto Nr. 45, 46, 47, 48.

Sarkofagas pasidengęs storu dulkių bei oksidų sluoksniu, todėl sunku pasakyti ar buvo pasidabruotas. Deformuotas, vietomis varinė skarda suirusi kiaurai.

Sarkofage ilsisi **URŠULĖS PRANCIŠKOS VIŠNIOVECKOS RADVILIENĖS (1705-1753)**, Mykolo V Kazimiero Žuvelės žmonos palaikai (nustatyta pagal ant sarkofago išlikusius herbus. Jie priklausė Radvilų, Višnioveckų - tėvo ir Leščinskų - motinos giminėms.

*Kiblio lais
paviršius*

18. Medinis, ažuolo lentų karstas. Ilgis 208 cm, plotis 84 cm, aukštis 72 cm. Saikingų formų, kažkada buvo apkaltas audiniu. Tai liudija išlikusios dekoratyvinės vinys, varinės, sidabruotomis galvutėmis. Galvūgalyje buvusi pritvirtinta metalinė lentelė - užrašas. Išlikusios tvirtinimo žymės. Karstas rankenų ir kojų neturi. Žiūrėti foto Nr. 45.

Duomenų apie palaikus nėra.

19. Masyvus ažuolinis sarkofagas, dažytas rusvais dažais, kampai kaustyti žalvarinėmis juostelėmis. Yra šešių rankenų žymės, išlikusi tik viena, bronzinė, lieta. Galvūgalyje yra pritvirtinta graviruota epitafinė lentelė (foto Nr. 51).

Karstas išlaikęs savo formą, tačiau jo dugno lentos smarkiai papuvusios. Dangčio paviršius nešvarus, jau be apsauginio dažų sluoksnio. Žiūrėti foto Nr. 50.

Epitafinėje lentelėje užrašyta, kad šiame karste ilsisi **KAROLIO II STANISLOVO RADVILOS "Mielojo pono" (1734-1790)**, Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės Vilniaus vaivados (1762-1764 m. ir 1768-1790 m.) palaikai.

20; 21; 22; 23. Mediniai karstai iš juodai tamsintų lentų, analogiški Nr. 12, 10 ir kt., pagaminti 1905 m., žiūrėti foto Nr.52.

24. Medinis futliaras, trapecijos formos, puoštas stikliniu erdviniu kryžiumi. Jis užpildytas sudžiūvusiais žiedlapiais, rožių žiedais, lapais. 1905 m. gamybos, 243 cm ilgio, 104 cm pločio, 163 cm aukščio. Jo viduje yra puošnus sarkofagas su auksuota dekoratyvine vaza viduje. Sarkofago - dekoratyvūs apvadai taip pat auksuoti. "Futliare" apsaugotas nuo dulkių ir atmosferos poveikio sarkofagas labai gerai išsilaikė. Žiūrėti foto Nr. 53, 54, 54^A.

Sarkofage ilsisi **ANELĖS KORNICKOS RADVILIENĖS (1809-1883)** palaikai.

25. Varinis sarkofagas, ilgis 230 cm, plotis 107 cm, aukštis 112 cm. Puoštas auksuotom bei sidabruotom kalinėtomis skardoje dekoratyvinėmis ir heraldikos detalėmis. Stovi ant šešių kojų, nedidelių žalvarinių nuo svorio ir laiko suplotų rutuliukų. Lovio šonai puošti kalinėtos paauskuotos skardos kunigaikščių karūnomis su monogramomis "AR". Galvūgalyje yra analogiška kunigaikštiška karūna, kojūgalyje pasidabruota sidabrinė grafų karūna, o po ja giminės herbas. Ant dangčio yra paauskuota sidabro epitafinė lenta, ovalo formos. Sarkofago forma išsilaikiusi gerai. Žiūrėti foto Nr.57, 58, 59.

Sarkofagas purvinas, apdulkėjęs, patalpų remonto metu aptaškytas kalkėmis. Kalinėtos puošybos detalės atitrūkusios nuo sarkofago, kai kuriems jų trūksta segmentų.

Sarkofage ilsisi **ANTANINOS MIONČINSKOS RADVILIENĖS (? - 1781)** palaikai. Tai griežtų formų, saikingai puošnus baroko stiliaus sarkofagas.

26. Medinis karstas, iš juodai patamsintų lentų. Ilgis 231 cm, plotis 88 cm, aukštis 57 cm.

Pagamintas 1905 m., žiūrėti foto Nr. 60.

Karste ilsisi **MIKALOJAUS XX FAUSTINO RADVILOS (1688 - 1746)**, Naugarduko vaivados nuo 1733 m., Baltojo erelio ordino kavalieriaus palaikai.

27. Medinis karstas, iš juodai patamsintų lentų. Ilgis 220 cm, plotis 83 cm, aukštis 70 cm.

Pagamintas 1905 m., žiūrėti foto Nr. 68.

Karste guli **JURGIO IX RADVILOS (1721 - 1754)**, Naugarduko vaivados nuo 1746 m., Baltojo erelio ordino kavalieriaus palaikai.

28. Medinis karstas, iš juodai patamsintų lentų. Ilgis 220 cm, plotis 92 cm, aukštis 68 cm.

Pagamintas 1905 m., žiūrėti foto Nr.62.

Duomenų apie palaidojimą nėra.

29. Medinis karstas, iš juodai patamsintų lentų. Ilgis 218 cm, plotis 81 cm, aukštis 68 cm.

Pagamintas 1905 m. žiūrėti foto Nr. 63.

Karste ilsisi **DOMINYKO I MIKALOJAUS RADVILOS (1643 - 1697)**, Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės kanclerio nuo 1690 m. palaikai.

30. Medinis karstas, iš juodai patamsintų lentų. Ilgis 222 cm, plotis 83 cm, aukštis 68 cm.

Pagamintas 1905 m., žiūrėti foto Nr. 64.

Karste guli **ONOS MARIJOS PALUBINSKYTĖS RADVILIENĖS (? - 1690)**, Dominyko I Mikalojaus Radvilos pirmosios žmonos palaikai.

31. Medinis karstas, visiškai analogiškas karstui Nr. 30, žiūrėti foto Nr. 65.

Karste guli **LUKRECIJOS MARIJOS STROČI RADVILIENĖS (? - 1694)**, jauniausiojo Mikalojaus VIII Kristupo Radvilos Našlaitėlio sūnaus Aleksandro Liudviko Radvilos trečiosios žmonos palaikai.

32. Medinis karstas, iš juodai patamsintų lentų. Ilgis 218 cm, plotis 81 cm, aukštis 68 cm.

Pagamintas 1905 m. žiūrėti foto Nr. 66.

Duomenų apie palaidojimą nėra.

33; 34; 35. Mediniai karstai, analogiški Nr. 30. Žiūrėti foto Nr. 67.

Karstų dugnai išpuvę, atsiskyrę nuo konstruktyvo. Karstų stovis blogas.

Duomenų apie palaidojimus nėra.

36. Cinko švino lydinio skardos sarkofagas, 215 cm ilgio, 75 cm pločio, 88 cm aukščio. Labai puošnus, auksuotas. Dekoratyviniai elementai bei augalinė ornamentika lieta, tai leidžia daryti išvadą, kad sarkofagas yra XIX a. II pusės - XX a. pradžios serijinės gamybos pavyzdys, žiūrėti foto Nr. 68, 69, 70.

12

Užrašų ar heraldikos ženklų, kas padėtų nustatyti sarkofage gulinčių palaikų priklausomybę, nėra.

37. Ažuolinis lakuotas karstas, banguotų formų su pabrėžtinai aukštu dangčiu. Ilgis 190 cm, plotis 76 cm, aukštis 76 cm. Stovi ant šešių iš medžio drožtų stilizuotų "liūto letenų". Yra ornamentuotos rankenos, kurių metalinė konstrukcija padengta gipsu ar į jį panašia medžiaga. Dangčio viršaus galvūgalyje yra primontuotas žalvarinis kryžius, o dangčio kojūgalio plokštumoje pritvirtinta žalvarinė lentelė su užrašu, žiūrėti foto Nr. 71, 72.

Karstas parėjęs, lovio lentos skiriasi, rankenos aptrupėjusios.

Šiame karste ilsisi **MYKOLO KAZIMIERO RADVILOS (1888 - 1903)** palaikai.

38. Ažuolinių lentų, plokščios formos karstas, 201 cm ilgio, 68 cm pločio, 44 cm aukščio. Yra šešios bronzinės rankenos. Ant dangčio viršaus galvūgalio srityje yra žalvarinis kryžius, žemiau - žalvarinė lentelė su užrašu. Žiūrėti foto Nr. 84.

Karste ilsisi **LEONO RADVILOS (1808 - 1885)**, kavalerijos generolo palaikai.

39; 40; 41; 42; 43; 44 ir 45. - mediniai karstai, iš juodai patamsintų lentų, analogiškas aprašytam Nr. 12. Skiriasi tik išmatavimai, žr. foto Nr. 72, 73, 74.

Karstai Nr. 43 ir Nr. 45 labai blogoje būklėje.

Pagaminti 1905 m.

Duomenų apie gulinčius karstuose nėra.

46. Ažuolinis karstas, natūralios spalvos aukštu dangčiu su šešiomis rankenomis be puošybos 220 cm ilgio, 90 cm pločio; 81 cm aukščio. Ant dangčio yra žalvarinis kryžius ir lentelė su užrašu. Žiūrėti foto Nr. 75.

Karste ilsisi **STANISLOVO X RADVILOS (1880 - 1920)** III ulonų pulko rotmistro, J.Pilsudskio adjutanto palaikai.

47. Sarkofagas analogiškas Nr. 36. Ant dangčio viršaus yra 73 cmx26 cm dydžio kryžius, žiūrėti foto Nr. 76.

Sarkofago lovio sienos pasidengusios baltais milteliais, tai rodo, kad jau prasidėjusi cinko erozija, dangtis – įdubęs.

Duomenų apie palaidojimą nėra.

48. Cinko lydinio skardos sarkofagas, šešiabriaunis. Briunos aprėmintos vario skardos profiliuotais apvadais. Turi keturias rankenas lietas iš cinko ir keturias

iš medžio tekintas kojas. Galvūgalio plokštumoje pritvirtintas iš vario skardos padarytas siluetinis stilizuotas erelis, o ant dangčio viršaus pritvirtintas varinis kryžius. Yra varinės lentelės galvūgalyje: viena ant lovio, kita dešinėje dangčio plokštumoje. Žiūrėti foto Nr. 77.

Sarkofago būklė bloga: pairęs, padengtas storu dulkių, purvo sluoksniu.

Sarkofage ilsisi **ALBERTO RADVILOS (1885 - 1935)** palaikai.

49. Cinko lydinio skardos sarkofagas, šešiabriaunis, dekoruotomis briaunomis. Joms panaudoti profiliuoti apvadai, iš to paties cinko lydinio skardos, dengti aukso imitacija. Sarkofago plokštumos dažytos juodai, stovi ant keturių iš medžio drožtų kojų, imituojančių "liūto letenas". Dangčio kojūgalio plokštumoje yra užrašas nekokybiškai kalinėtame reljefiniame kartuše. Yra keturios stambios reljefinės rankenos iš špižiaus. Dangčio plokštumoje galvūgalyje pritvirtintas stilizuoto erelio siluetas iš skardos, stipriai aprūdijęs, kažkada auksuotas taip pat kaip ir visos sarkofago briaunos. Žiūrėti foto Nr. 79.

Sarkofago dangčio viršus įlinkęs (neatlaikė vainikų svorio).

Sarkofage ilsisi **MARIJOS (iš Margrabų) RADVILIENĖS (1840-1915)** palaikai.

50. Varinis sarkofagas, ilgis 230 cm, plotis 105 cm, aukštis 116 cm, šešiabriaunis, briaunos dengtos profiliuotais vario apvadais. Yra keturios lietos iš bronzos rankenos, ornamentuotos ir pasidabruotos ir keturios lietos bronzos ir pasidabruotos imituojančios "liūto leteną" kojos. Galvūgalio plokštumoje būta stilizuoto erelio, analogiško kaip ant sarkofago Nr. 49, tačiau likęs tik kontūras. Žiūrėti foto Nr. 80.

Sarkofago būklė patenkinama.

Jame ilsisi **ANTANO RADVILOS (1833 - 1904)** palaikai.

51. Vaikiškas ažuolinis karstas, ilgis 103 cm, plotis 56 cm, aukštis 65 cm. Karsto galuose yra rankenos ir keturios medinės bronzuotos kojos. Dangtis labai aukštas, įmantriai banguotas, žiūrėti foto Nr. 81.

Duomenų apie tai, kieno palaikai guli karste, nėra.

52. Vario skarda apkaltas medinis karstas, kurio dangtis žymiai platesnis už lovį. Jo ilgis 205 cm, plotis 84 cm, aukštis 65 cm., žiūrėti foto Nr. 82, 83.

Autentiškas. Būklė gera. Užrašų ar ženklų su nuoroda į palaikų priklausomybę nėra.

53. Medinis karstas iš juodai patamsintų lentų, 223 cm ilgio, 78 cm pločio, 69 cm aukščio, stačiakampės dėžės formos. Ant dangčio yra žalvarinė lentelė.

Autentiškas, žiūrėti foto Nr. 82, 84.

Pagal įrašą lentelėje nesunku nustatyti, kad čia ilsisi **MYKOLO MIKALOJAUS RADVILOS (1791 - 1846)**, Lietuvos Armijos husarų pulkininko palaikai.

54. Varinis sarkofagas, 223 cm ilgio, 99 cm pločio, 90 cm aukščio, iš šešių lietu iš bronzos kojų, likusios keturios, iš bronzos lietos ir keturios rankenos. Savo forma sarkofagas panašus į aprašytus Nr. 11, 14 ir 15.

Galvūgalio plokštumoje auksuotos skardos kaltas kartušas su Radvilų ir Čiudovskių giminės herbais, o kojūgalio plokštumoje - kalinėtas iš paausutos skardos kartušas su monograma "KC". Dangčio viršutinėje plokštumoje įrašytas "Pro'cz Życia wszyctkom winiem, samey tylko Tobie , / Wdzięcsznosci, Pamięc, Żal w Sercu, składam Przy Twym grobie" ir mirties simbolis - kaukolė. Raidės ir simbolis - paausuoti. Taip pat paausuoti sarkofago kampų apkaustai. Kiekviena raidė prikniodyta prie dangčio.

Sarkofagas purvinas; pradėjęs nykti. Žiūrėti foto Nr. 85, 86.

Bažnyčioje yra paminklas, šiuo metu pritaikytas altoriui, puoštas Radvilų ir Čiudovskių giminės herbais su tuo pačiu tekstu kaip ir ant sarkofago, žr. foto Nr. 87

Sarkofage ilsisi **KONSTANCIJOS RADVILAITĖS-ČIUDOVSKOS (1697 - 1756)**, imperatoriaus Aleksandro I fligeladjutanto Čiudovskio žmonos palaikai.

55. Vaikiškas sarkofagas, 133 cm ilgio, 53 cm pločio, 56 cm aukščio. Kaltas iš vario skardos, sukniedytas. Turi keturias rankenas, be kojų. Neturi jokių puošimo elementų. Palyginti gerai išsilaikęs, žr. foto Nr. 88.

Nėra jokių užrašų, tik ant dangčio galvūgalio srityje išgraviruota data - "Dnia 15, 8 bra, 1820 Roku".

56. Kalto varinio, apvalus baltas katilas su užlituotu dangčiu, 59 cm pločio, aukštis 50 cm. Šonuose turi dvi rankenėles. Gerai išsilaikęs, žr. foto Nr. 89.

Jame patalpinti Konstancijos Čiudovskos Radvilienės vidaus organai, išimti palaikų balzamavimo metu.

57. Medinis karstas iš juodai patamsintų lentų, analogiškas anksčiau (Nr.35 ir kt.) aprašytiems.

Pagamintas 1905 m., žr. foto Nr. 90.

Karsto stovis patenkinamas.

Jame ilsisi **KOTRYNOS SOBIESKOS RADVILIENĖS (1654 - 1694)**, Mykolo I Kazimiero Radvilos žmonos palaikai.

58. Medinis karstas, analogiškas Nr. 57, žr. foto Nr. 90, 91.

Karsto stovis patenkinamas.

Jame ilsisi **JURGIO VIII JUOZAPO RADVILOS (1668 - 1689)** Trakų vaivados (buvo paskirtas, bet juo netarnavo, nes po dviejų dienų mirė). Mykolo I Kazimiero ir Kotrynos Sobieskos Radvilų sūnaus palaikai.

59; 60; 61; 62; 63; 64; 65; 66; 67; 68; 69; 70. - vaikiški mediniai karstai, iš juodai patamsintų lentų, skirtingo dydžio.

Pagaminti 1905 m., žr. foto Nr. 92, 93, 94, 95.

Karstai labai blogame stovyje.

Apie palaidojimus duomenų nėra, spėjama, kad jų tarpe ilsisi Mykolo I Kazimiero ir Kotrynos Sobieskos Radvilų vaikai: dukra **TEKLĖ ANELĖ**, mirusi jaunystėje; **JONAS ir LIUDVIKAS**, mirę vaikystėje; trylikamečiai **MIKALOJUS XV PRANCIŠKUS ir BOGUSLAVAS II KRISTUPAS**.

71. Medinis karstas, iš juodai patamsintų lentų, 225 cm ilgio, 86 cm pločio, 77 cm aukščio.

Karsto stovis geras.

Pagamintas 1095 m., žr. foto Nr. 96.

72. Varinis sarkofagas, analogiškas aprašytam Nr. 54, ilgis 225 cm, plotis 86 cm, aukštis 77 cm. Žr. foto Nr. 97.

Karsto stovis geras.

Tai ritualinis sarkofagas.

IŠVADOS

Nesvyžiaus Dievo Kūno bažnyčios rūsiuose nuo XVII a. pr. iki XX a. ketvirto dešimtmečio pabaigos funkcionavęs mauzoliejus dar ir šiandien saugo Nesvyžiaus ir Olykos kunigaikščių Radvilų šakos atminimą. Greta garbingų Radvilų giminės palikuonių amžino poilsio čia atgulė ir jų žmonos, vaikystėje ar brandžiame amžiuje mirę sūnūs ir dukros.

Reziumuojant atliktą darbą ir apibendrinant jo rezultatus, norisi akcentuoti šiuos momentus:

1. Iš 72-jų inventorizuotų objektų, 53 yra mediniai karstai. Tačiau autentiškų nėra daug (Nr. 6, 18, 19, 32, 37, 38, 46, 51, 53). Jie gana gerai išsilaikę, išskyrus karsto Nr. 19 dugno supuvusias lentas. 1905 m. pagamintų medinių futliarų būklė, priklausomai nuo laikymo sąlygų yra skirtinga: labai blogoje būklėje yra tie karstai, kurie laikomi kriptose, be vėdinimo angų (karstai Nr. 33-35, 37, 43, 45, 59-70). Apsaugant karstus nuo drėgmės, juos būtina pakelti nuo cementinių grindų. Pakelti nuo grindų karstai Nr. 57-58 galinėje kriptoje yra palyginti gerai išsilaikę. Kai kuriems karstams tokia pagalba jau gali būti pavėluota - juo reikia perdėti į naujai pagamintus karstelius. Tačiau tokie darbai turi būti atliekami su antropologo pagalba.

Inventorizacijos metu nebuvo gilintasi į konkrečią futliarų funkciją: padaryti sarkofagų, karstų ar palaikų apsaugai. Buvo atidarytas karsto Nr. 24 futliaras (jo plomba jau buvo nuimta). Įsitikinome, kad futliaras apsaugojo gerai išsilaikiusį sarkofagą su paausuta vaza viršuje ir paausutais dekoratyviniais apvadais. Tačiau oficialaus leidimo atidengti futliarų mes neturėjome, todėl kiti futliarai nebuvo atidarinėjami. Ankstesniuose apžiūrų aprašymuose, akcentuojama, kad į futliarus 1905 m. buvo sudedami laiko apnaikinti karstai su palaikais.

2. Likusi dalis mauzoliejuje apžiūrėtų objektų metaliniai sarkofagai. Tokie yra sarkofagai Nr. 2, 4, 5, 11, 14, 15, 17, 25, 36, 48, 54, 55, 72. Juos labiau negu drėgmė veikia dulkės, įvairūs teršalai. Ypač daug žalos jiems daro kalkių likučiai, tiesiogiai sukeliantys oksidacijos, erozijos procesus. Irimo procesą provokuoja ir atremti, ant sarkofagų viršaus uždėti metaliniai vainikai.

Daug sarkofagų yra deformuotų (Nr. 5, 11, 14, 15, 17, 47, 49), o tai pagrindinė dekorų detalių (rankenėlių, kojų, puošybos elementų) atitrūkimo nuo korpuso priežastis.

Apsaugant šią sarkofagų grupę pirmoje eilėje reikia juos nuvalyti nuo teršalų; pašalinti kontaktą su kitais objektais; surinkti, inventorizuoti, besimėtančius dekorų elementus.

3. Ypatingą dėmesį atkreiptume į sarkofago Nr. 5 išsaugojimą. Jį būtina kuo skubiau pagal pritaikytą technologiją nuvalyti, restauruoti kojas, laikyti jį pakeltą.

4. Labai vertingos, istoriniu požiūriu galinčios duoti patikimą informaciją yra sienoje įmontuotos memorialinės lentelės. Jų įrengimas ir meniškas apipavidalinimas rodo didžiulę pagarbą protėviams, laikmečio aukštą dvasinę kultūrą. Kaip minėta, lentelės nebuvo tinkamai apžiūrimos. Jų būklė yra labai bloga, todėl artimiausiu metu būtina atlikti likusių įrašų fiksaciją.

5. Dėmesio ir pagalbos reikalauja 1905 m. pagamintos informacinės lentelės. Patikslinus jų informacijos patikimumą, jos taip pat yra svarbus informacijos šaltinis. Šiandien lentelės jau sutrūkinėjusios, todėl pats pigiausias būdas išsaugoti informaciją - fiksuoti tekstą.

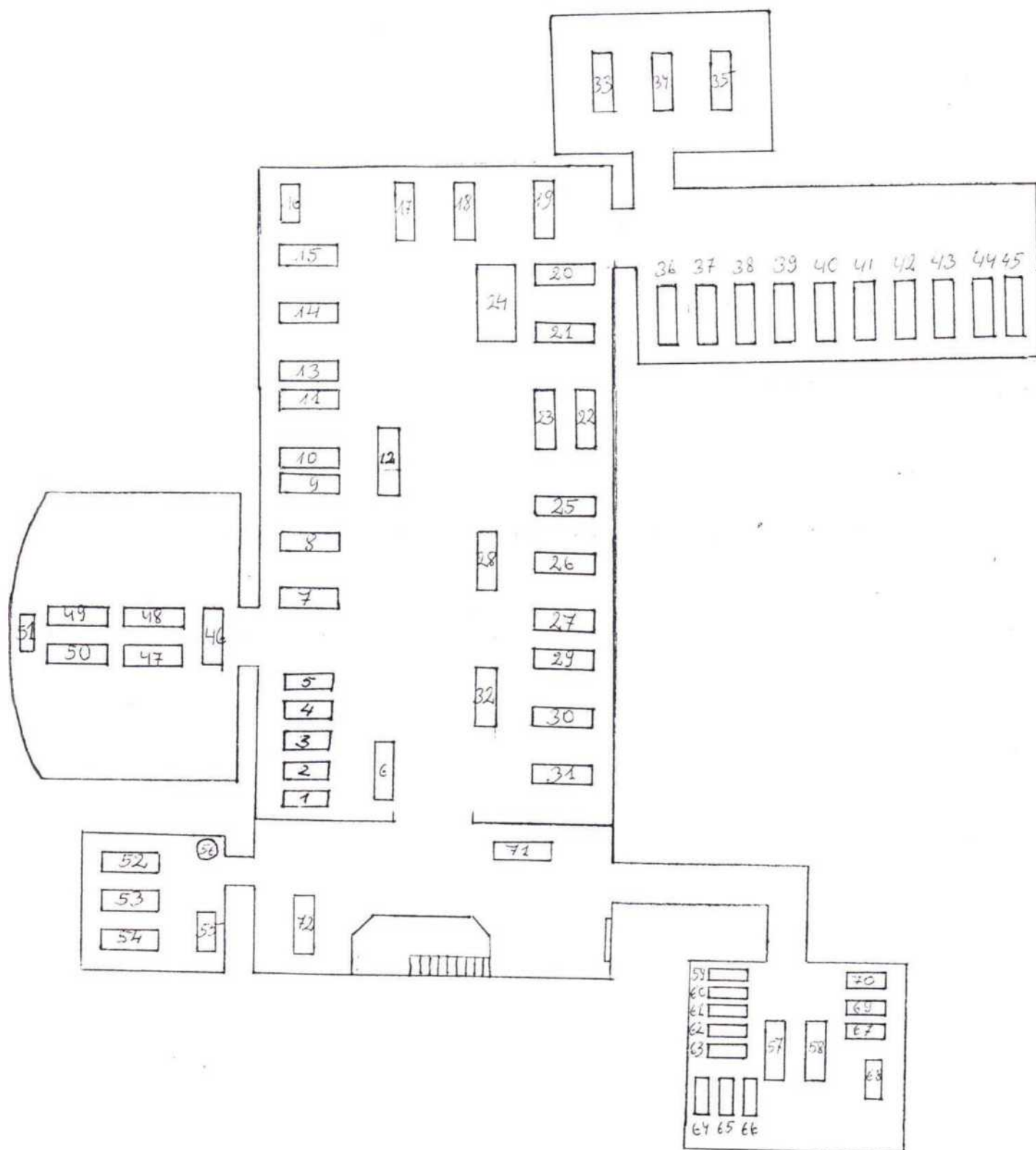
6. Inventorizacija atlikta vadovaujantis logiška karstų ir sarkofagų išdėstymo seka. Tačiau tai neatitinka palaidojimų chronologijos. Tam, kad ateityje karstai ir sarkofagai nekeistų vietų, būtina juos sunumeruoti pagal pasirinktą schemą (gali būti tai palaidojimo chronologija). Tokią schemą turi turėti mauzoliejus naudotojas.

7. Šiuo metu mauzoliejus neturi jokio paminklinio statuso.

8. Klecko parapijinė bažnyčia, kurioje turėjo ilsėtis Jonas VIII Jurgis Radvila Nesvyžiaus - Olykos šakos Radvilų giminės atstovas, Mikalojaus VIII Kristupo Radvilos Našlaitėlio sūnus (neaišku dėl kokių priežasčių palaidotas Klecke), šiuo metu yra paversta cerkve. Įėjimo į rūsius nėra, cerkvės grindys naujai grįstos plytelėmis. Popas nežino, ar bažnyčioje buvo įrengta atminimo lenta. Po karo bažnyčioje buvo gamybinis cechas. Todėl neverta ieškoti šiuo adresu literatūroje nurodomų palaidojimų.

G.Kazlauskas
D. Varnaitė
A. Vyšniauskienė
S. Zabiela

Karstų ir sarkofagų išdėstymo schema

Sudarė S.V.Čistiakovas

Nuotraukų sąrašas

1. Plokštės, uždengusios seniausią įėjimą į mauzoliejų, fragmentas.
2. Mirties simbolika virš įėjimo į mauzoliejų.
3. Mauzoliejaus altorius.
4. Mauzoliejaus pašventinimą liudijanti memorialinė lenta (1749 m.).
5. Pakartotinio pašventinimo lenta (1905 m.).
6. Pagrindinės kriptos koridorius.
7. Vartai į pagrindinę kriptą (centre). Ant sienų kabo žvakių laikikliai.
8. Bendras karstų ir memorialinių lentelių vaizdas pagrindinio koridoriaus dešinėje pusėje.
9. Karstų ir lentelių bendro vaizdo fragmentas pagrindinės kriptos kairėje pusėje.
10. Akmeninės lentos su užrašu fragmentas, įmūrytos į cementines grindis naujojoje kriptoje.
11. Karstas Nr.1.
12. Antkapinis paminklas su epitafija bažnyčioje Mikalojui VIII Kristupui.
13. Sarkofagas Nr.2.
14. E.E. Višnioveckos atminimui įrengtas altorius bažnyčioje.
15. Karstas Nr.3.
16. Karsto Nr.3 memorialinė lentelė.
17. Antkapinis paminklas su epitafija bažnyčioje Kristupui III Mikalojui.
18. Sarkofagas Nr.4.
19. Sarkofagas Nr.5 su memorialine lentele.
20. Sarkofago Nr.5 ornamentika (šono fragmentas).
21. Sarkofago Nr.5 galvūgalio ornamentika.
22. Sarkofago Nr.5 kojūgalio ornamentika.
23. Karstas Nr.6.

24. Karstas Nr. 7.
25. Karstų Nr. 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13 ir lentelių bendras vaizdas.
26. Sarkofagas Nr. 11 ir lentelė.
27. Sarkofago Nr. 11 kojūgalis.
28. Sarkofago Nr. 11 šono ornamentika.
29. Sarkofago Nr. 11 detalės: koja, rankena.
30. Karstas Nr. 12.
31. Sarkofagas Nr. 13.
32. Sarkofago Nr. 13 galvūgalis.
33. Sarkofagų Nr. 14-15 ir lentelių bendro vaizdo fragmentas iš šono.
34. Sarkofagų Nr. 14, 15 kojūgaliai su monografijomis.
35. Sarkofago Nr. 14 lentelė su epitafija.
36. Sarkofago Nr. 15 dekoras - "vytis" ant dešiniojo šono.
37. Sarkofago Nr. 15 galvūgalis.
38. Karstas Nr. 16.
39. Sarkofagai Nr. 17 ir 18.
40. Memorialinė lenta ties sarkofagu Nr. 17.
41. Sarkofago Nr. 17 galvūgalio dekoras (herbas).
42. Sarkofago Nr. 17 dekoras - signatūra dešiniajame šone.
43. Sarkofago Nr. 17 kojūgalio dekoras - herbas.
44. Sarkofagas Nr. 19.
45. Karsto Nr. 19 galvūgalyje užrašas ant žalvarinės lentelės.
46. Karstų Nr. 20, 21, 22, 23 bendras vaizdas.
47. Karstas Nr. 24.
- 48-49. Karsto Nr. 24 futliaro viduje.
- 50-51. Karstų Nr. 25, 26, 27 ir memorialinių lentelių bendro vaizdo fragmentas.
52. Sarkofagas Nr. 25 ir jo lentelė. Šalia matosi karsto Nr. 26 lentelė.
53. Sarkofago Nr. 25 lentelė su epitafija.
54. Sarkofago Nr. 25 kojūgalio dekoras.

- 55.Karstas Nr.26.
- 56.Karstas Nr.27.
- 57.Karstas Nr.28, už jo karstai Nr.25,26,27 ir lentelės.
- 58.Karstas Nr.29.
- 59.Karstas Nr.30.
- 60.Karstas Nr.31.
- 61.Karstas Nr.32, už jo karstai Nr.29,30,31 ir memorialinės lentelės.
- 62.Karstai Nr.33,34,35.
- 63.Sarkofagas Nr.36.
- 64-65.Sarkofago Nr.36 dekoras.
- 66.Karstas Nr.37.
- 67.Karstų Nr.39,38,37, bendras vaizdas.
- 68.Karstų Nr.39,40,41,42,43,44 bendras vaizdas.
- 69.Karstai Nr.44,45.
- 70.Karstas Nr.46.
- 71.Sarkofagas Nr.47.
- 72.Sarkofago Nr.48.
- 73.Naujosios kriptos bendras vaizdas.
- 74.Sarkofagas Nr.49.
- 75.Sarkofagas Nr.50.
- 76.Karstas Nr.51.
- 77.Kriptos bendras vaizdas.
- 78.Karstas Nr.52.
- 79.Karstas Nr.53.
- 80.Sarkofagas Nr.54.
- 81.Sarkofago Nr.54 lentelė galvūgalyje.
- 82.Antkapinis paminklas-altorius K.Radvilaitei-Čiudovskai bažnyčioje.
- 83.Sarkofagas Nr.55.
- 84.Indas Nr.56 su karsto Nr.54 palaikų vidaus organais.
- 85.Bendras galinės kriptos vaizdas. Centre karstas Nr.57.

86. Karsto Nr. 57 memorialinė lentelė, įmūryta sienoje.
87. Karstas Nr. 58.
88. Karstai Nr. 61, 62, 63.
89. Karstai Nr. 64, 65, 66.
90. Karstai Nr. 67, 68 (dalis), 69, 70.
91. Karstas Nr. 68.
92. Karstas Nr. 71.
93. Ritualinis sarkofagas Nr. 72.
94. Antkapinis paminklas bažnyčioje Mikalojaus VIII Kristupo Radvilos Našlaitėlio antram sūnui Mikalojui X, mirusiam vaikystėje.

1. Plokštės, uždengusios seniausią įėjimą į mauzoliejų, fragmentas.

2.

2. Mirties simbolika virš įėjimo į mauzoliejų.

3. Mauzoliejaus altorius.

4. Mauzoliejaus pašventinimą liudijanti memorialinė lenta (1749 m.).

4

5. Pakartotinio pašventinimo lenta (1905 m).

6. Pagrindinės kriptos koridorius.

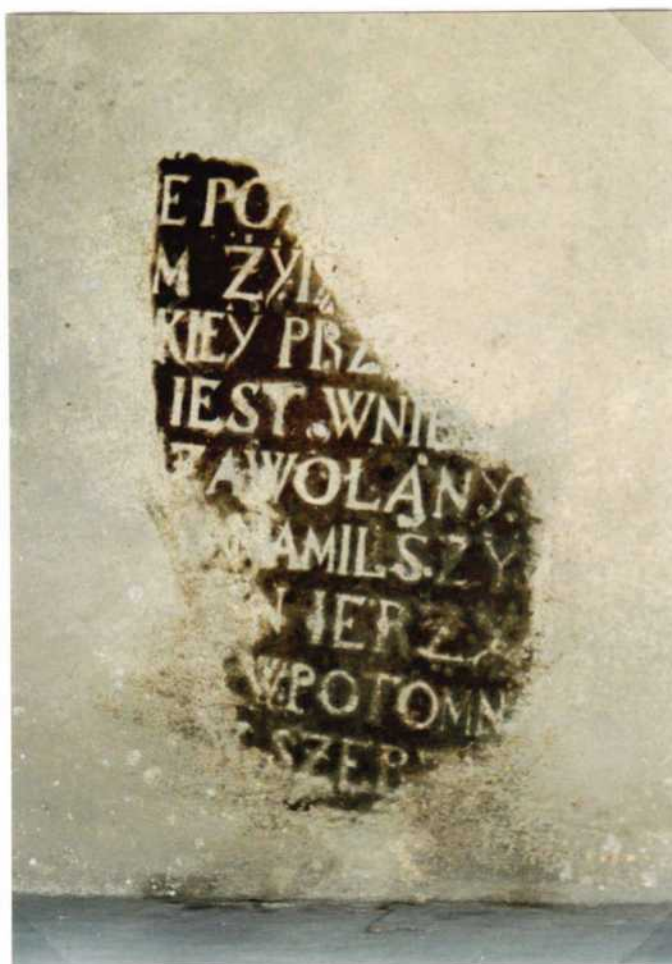
7. Vartai į pagrindinę kriptą (centre). Ant sienų kabo žvakių laikikliai.

8. Bendras karstų ir memorialinių lentelių vaizdas pagrindinio koridoriaus dešinėje pusėje.

9. Karstų ir lentelių bendro vaizdo fragmentas pagrindinės kriptos kairėje pusėje.

10. Akmeninės lentos detalės su užrašu įmūrytos į cementines grindis naujojoje kriptoje.

11. Karstas Nr. 1

12. Antkapinis paminklas su epitafija bažnyčioje Mikalojui VIII Kristupui

12

13. Sarkofagas Nr. 2.

13

14. E.E.Višnioveckos atminimui įrengtas altorius bažnyčioje.

15. Karstas Nr. 3

sieneje mūryta
16. Karsto Nr. 3 memorialinė lentelė

17. Antkapinis paminklas su epitafija bažnyčioje Kristupui III Mikalojui

18. Sarkofagas Nr. 4

19. Sarkofagas Nr. 5 su memorialine lentele

20. Sarkofago Nr. 5 ornamentika (šono fragmentas)

21. Sarkofago Nr. 5 galvūgalio ornamentika

22. Sarkofago Nr. 5 kojūgalio ornamentika.

23. Karstas Nr. 6

24. Karstas Nr. 7

25. Karstų Nr. 7,8,9,10,11,12,13 ir lentelių bendras vaizdas

26. Sarkofagas Nr. 11 ir lentelė

27. Sarkofāgo Nr. 11 kojūgalis

28. Sarkofāgo Nr. 11 šono ornamentika

30. Karstas Nr. 12

31. Sarkofago Nr. 11 detalēs: koja, rankena

31. Sarkofagas Nr. 13

32. Sarkofago Nr. 13 galvūgalis

33. Sarkofagų Nr. 14 - 15 ir lentelių bendro vaizdo fragmentas iš šono

34. Sarkofagų Nr. 14,15 kojūgaliai su monografijomis

35. Sarkofago Nr. 14 lentelė su epitafija

36. Sarkofago Nr. 15 dekoras - vytis ant dešoniojo šono

37. Sarkofago Nr. 15 galvūgalis

38. Kartas Nr. 16

39. Sarkofagai Nr. 17 ir 18

40. Memorialinė lenta ties sarkofagu Nr. 17

41. Sarkofago Nr. 17 galvūgalio dekoras (herbas)

42. Sarkofago Nr. 17 dekoras - signatūra dešiniajame šone

43. Sarkofago Nr. 17 kojūgalio dekoras - herbas

44. Sarkofagas Nr. 19

45. Karsto Nr. 19 galvūgalyje užrašas ant žalvarinės lentelės

46. Karstų Nr. 20,21,22,23 bendras vaizdas

47. Karstas Nr. 24

38

38

39

48-49. Karsto Nr. 24 futliaro vidus

50-51. Karstų Nr. 25,26,27 ir memorialinių lentelių bendro vaizdo fragmentas

52. Sarkofagas Nr. 25 ir jo lentelė. Šalia matosi karsto Nr. 26 lentelė

53. Sarkofago Nr. 25 lentelė su epitafija

54. Sarkofago Nr. 25 kojūgalio dekoras

55. Karstas Nr. 26

56. Karstas Nr. 27

57. Karstas Nr. 28, už jo karstai Nr. 25,26,27 ir lentelės

58. Karstas Nr. 29

59. Karstas Nr. 30

60. Karstas Nr. 31

61. Karstas Nr. 32, už jo karstai Nr. 29,30,31 ir memorialinės lentelės

62. Karstai Nr. 33,34,35

63. Sarkofagas Nr. 36

64-65. Sarkofago Nr. 36 dekoras

66. Karstas Nr. 37

67. Karstų Nr. 39,38,37, bendras vaizdas

68. Karstų Nr. 39,40,41,42,43,44 bendras vaizdas

69. Karstai Nr.44,45

70. Karstas Nr. 46

71. Sarkofagas Nr. 47

72. Sarkofagas Nr. 48

73. Naujosios kriptos bendras vaizdas

74. Sarkofagas Nr. 49

75. Sarkofagas Nr. 50

76. Karstas Nr. 51

77. Kriptos bendras vaizdas

78. Karstas Nr. 52

79. Karstas Nr. 53

80. Sarkofagas Nr. 54

81. Sarkofāgo Nr. 54 lentele galvūgalyje

82. Antkapinis paminklas-altorius K. Radvilaitei-Čiudovskai bažnyčioje

83. Sarkofagas Nr. 55

84. Indas Nr. 56 su karsto Nr. 54 palaikų vidaus organais

85. Bendras galinės kriptos vaizdas. Centre-karstas Nr.57

86. Karsto Nr. 57 memorialinė lentelė įmūryta sienoje

87. Karstas Nr. 58

88. Karstai Nr. 61, 62, 63

89. Karstai Nr. 64, 65, 66

90. Karstai Nr. 67, 68 (dalis), 69, 70

91. Karstas Nr. 68

92. Karstas Nr. 71

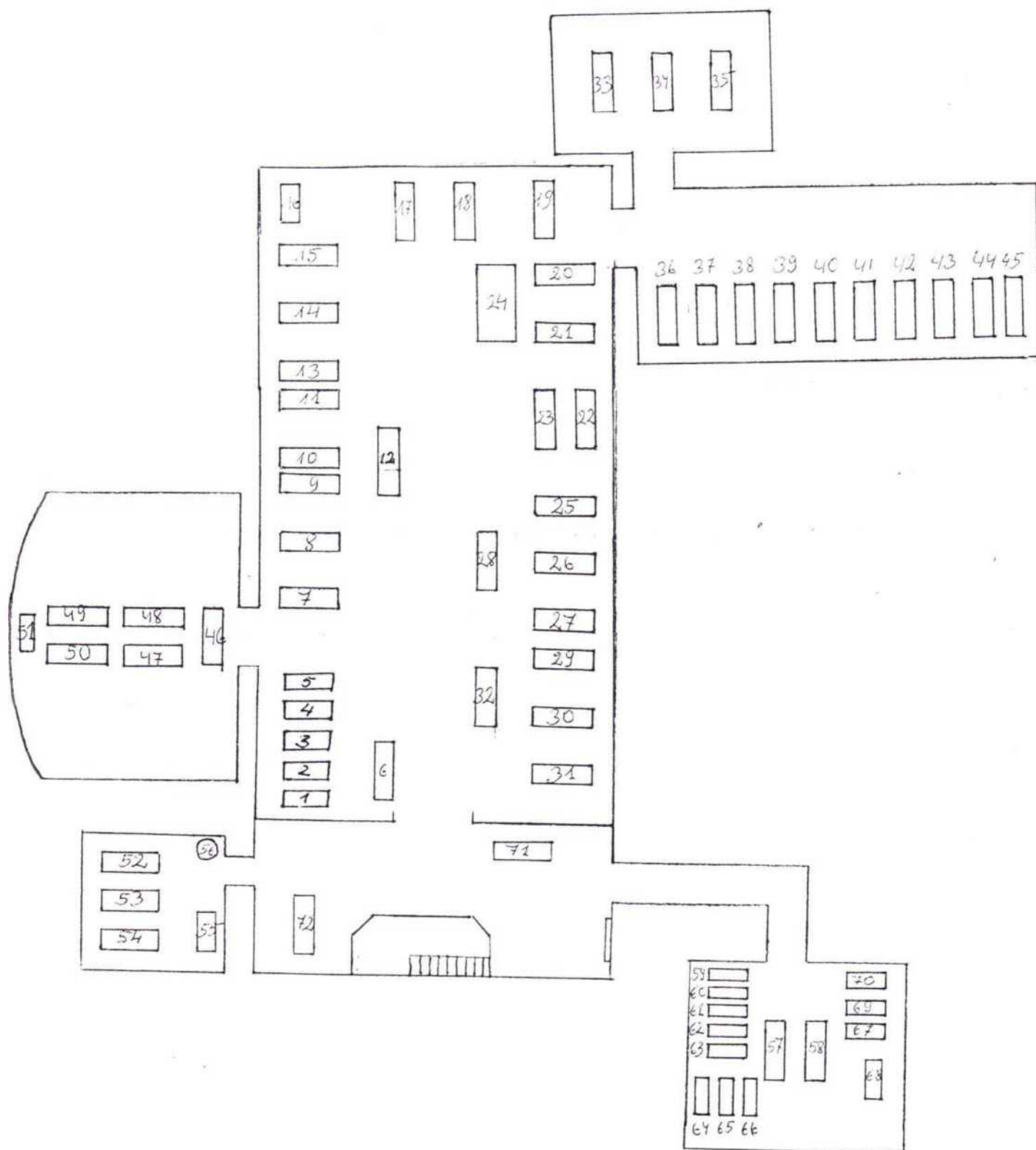

93. Ritualinis sarkofagas Nr. 72

94. Antkapinis paminklas bažnyčioje Mikalojaus VIII Kristupo Radvilos Našlaitėlio antrajam sūnui Mikalojui X

Karstų ir sarkofagų išdėstymo schema

Sudarė S.V.Čistiakovas